



Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **GEOGRAFIA I HISTÒRIA**

Coordinació: Quim Bonastra

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	GEOGRAFIA I HISTÒRIA
Codi	100904
Semestre d'impartició	2n Q Avaluació Continuada
Caràcter	Troncal
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Coordinació	Quim Bonastra
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Grau en Educació Social

Quim Bonastra
Pere Benito

Informació complementària de l'assignatura

BLOC HISTÒRIA

JUSTIFICACIÓ

Amb aquest bloc de l'assignatura "Geografia i Història" del Grau d'Educació Social es pretén introduir l'estudiantat en les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi, interpretació i comprensió de la realitat social i econòmica del món actual, amb una especial atenció als processos de diferenciació social, desigualtat econòmica, globalització i transició cap a una societat multicultural dels darrers decennis. De la mateixa manera, es pretén introduir l'estudiantat als principals debats existents en el sí de la comunitat científica sobre qüestions controvertides del món actual com ara el creixement demogràfic, les crisis de subsistència, les migracions, l'accés a la ciutadania, la globalització, la multiculturalitat i la interculturalitat. La finalitat del bloc és dotar al futur educador social d'unes eines bàsiques que augmentin la seva capacitat d'anàlisi i comprensió de la realitat social en la qual haurà d'intervenir.

Objectius acadèmics de l'assignatura

BLOC HISTÒRIA

- Conèixer i utilitzar les principals eines conceptuals emprades per les ciències humanes i socials en l'anàlisi, interpretació i comprensió de la realitat social i econòmica del món actual.
- Conèixer els principals debats existents en la comunitat científica sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.
- Conèixer i comprendre diferents contextos socials de la Història immediata.
- Conèixer i comprendre diferents contextos culturals.
- Aplicar amb eficàcia la lectura i el comentari crític de textos relacionats amb la la Història i les Ciències Socials.
- Resoldre en equip tasques d'estudi de continguts.
- Incorporar les innovacions tecnològiques per realitzar anàlisis de la realitat social.
- Utilitzar les TIC en l'àmbit d'estudi de la matèria.
- Expressar-se correctament de manera oral i escrita.

BLOC GEOGRAFIA

- Conèixer i comprendre els elements que configuren l'espai social.
- Conèixer i comprendre diferents contextos socials al llarg de la història.
- Conèixer i comprendre diferents contextos culturals.
- Aplicar amb eficàcia la lectura i el comentari crític de textos relacionats amb la Geografia, la Història i les Ciències Socials.
- Treballar amb eficàcia la lectura i la comprensió de textos en llengües estrangeres.
- Resoldre en equip tasques d'estudi de continguts.
- Incorporar les innovacions tecnològiques per realitzar anàlisis de la realitat social.
- Incorporar, amb sentit crític, les observacions i anàlisis de l'entorn socioespacial.
- Utilitzar les TIC en l'àmbit d'estudi de la matèria.
- Expressar-se correctament de manera oral i escrita.

Competències

BLOC HISTÒRIA

1. Capacitat crítica, d'anàlisi, de síntesi, d'organització i de planificació.
2. Comunicació i expressió oral i escrita.
3. Utilització de les TIC en el context professional i capacitat per a la selecció, gestió del coneixement i de la

informació.

4. Compromís ètic, respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, la promoció dels drets humans i als valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics; d'assumir el compromís de desenvolupament personal i professional amb un mateix i la comunitat.

BLOC GEOGRAFIA

- Capacitat crítica, d'anàlisi, de síntesi, d'organització i de planificació.
- Comunicació oral i escrita, en la llengua materna i una llengua estrangera, utilització de les TIC en el context professional i capacitat per a la selecció, gestió del coneixement i de la informació.
- Compromís ètic, respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, la promoció dels drets humans i als valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics; d'assumir el compromís de desenvolupament personal i professional amb un mateix i la comunitat.

Continguts fonamentals de l'assignatura

BLOC HISTÒRIA

TEMA 1. CREIXEMENT DEMOGRÀFIC I SUBSISTÈNCIA

- El creixement de la població mundial. Introducció a la demografia històrica: conceptes bàsics i eines d'anàlisi. Les teories del creixement: el model de la transició demogràfica. Tendències i projeccions.
- El pensament demogràfic. El debat actual sobre el creixement: neomalthusians i antineomalthusians.
- Les crisis alimentàries en la Història. Conceptes bàsics i models explicatius.
- La fam avui. El debat sobre les causes de la fam.

TEMA 2. MIGRACIONS I SOCIETAT MULTICULTURAL

1. Història de les migracions. Grans moviments migratoris de la Història.
2. Teories explicatives dels fluxos migratoris.
3. Identitat, ciutadania i exclusió social. Raça, racisme i xenofòbia.
4. Multiculturalitat i interculturalitat.

BLOC GEOGRAFIA

1. INTRODUCCIÓ

1. La necessitat del coneixement dels processos de segregació social urbana en el marc dels estudis d'educació i treball social
2. Introducció al concepte de segregació social urbana
 1. Les primeres aproximacions, l'escola de Chicago
 2. Les bases de la segregació residencial
 1. Estatus socio-econòmic
 2. Estil de vida
 3. Diferència ètnica

2. ELS QUE VAREN PERDRE

1. El barraquisme
2. Els polígons d'habitatge
3. El ghetto

3. ELS QUE VAREN GUANYAR

1. El paradís als afores: una caseta i un jardinet
2. Gentrificació i elitització
3. Les urbanitzacions tancades

4. SÍNTESI: COMPRENENT LA SEGREGACIÓ SOCIAL URBANA

Eixos metodològics de l'assignatura

BLOC HISTÒRIA

Pràctica 1

Interpretació d'una piràmide d'edat (20 % del bloc d'Història)

- El professor explicarà què és una piràmide d'edat i com interpretar-la.
- Els estudiants es reuniran en grups de quatre i realitzaran un treball d'interpretació d'una piràmide d'edat (corresponent a un segment social, a una ciutat, o un estat) que el professor haurà distribuït entre els grups d'acord amb un qüestionari previ. Els estudiants cercaran per Internet la informació sobre la història recent del grup social, ciutat o país representat necessària per a interpretar correctament les formes i especificitats que presenta la piràmide.
- En una altra sessió, els grups de treball exposaran breument l'anàlisi realitzada a la resta de companys. L'exposició s'acompanyarà d'una projecció de la piràmide d'edat i tindrà una durada màxima de 7 minuts.
- Els estudiants lliuraran el resultat de la pràctica per escrit. El treball tindrà una extensió màxima de 2 pàgines (sense comptar amb la caràtula), lletra Times New Roman 12 p., interlineat 1,5, i es lliurarà al professor en el termini acordat (després de l'exposició oral)

*Cal portar ordinador portàtil a l'aula

Criteris de correcció:

1. Actitud positiva dels estudiants en el treball en grup a la classe pràctica (15 %)
2. Cerca i selecció de la informació, documentació i bibliografia (25 %)
3. Capacitat d'anàlisi i síntesi de la informació (25 %)
4. Estructura, presentació i redactat del treball (20 %)
5. Presentació oral del treball (15 %)

Pràctica 2

Treball monogràfic sobre una crisi alimentària (30 % del bloc d'Història)

Desenvolupament de la pràctica:

- El professor proposarà una relació de fams patides durant els darrers 150 anys en diverses regions del planeta.
- Els estudiants es reuniran en grups de quatre i escolliran una d'aquets episodis de crisi alimentària per a treballar-la.
- El treball consistirà en:
 - Cercar a Internet: a) informació documental, estadística i gràfica rellevant i fiable relativa a l'episodi de crisi alimentària; b) imatges sobre els efectes i conseqüències de la fam sobre la població i el territori; c) notícies aparegudes a la premsa sobre la mateixa; d) autors i bibliografia (estudis) referents a l'episodi.
 - Visualització a través de *google maps* de l'àrea/regió afectada per la fam.
 - Elaborar un treball monogràfic sobre la fam a partir del guió - qüestionari que distribuirà el professor. El treball tindrà una extensió màxima de 5 pàgines (sense comptar amb la caràtula), lletra Times New Roman 12 p., interlineat 1,5, i es lliurarà al professor en el termini acordat (després de l'exposició oral).
 - Exposar oralment i de manera sintètica els resultats de la recerca a la resta de companys de la classe. L'exposició s'acompanyarà d'una presentació *power point* i tindrà una durada màxima de 10 minuts.

Requisit: cal portar ordinador portàtil a l'aula

Criteris de correcció:

1. Actitud positiva dels estudiants en el treball en grup a la classe pràctica (15 %)
2. Cerca i selecció de la informació, documentació i bibliografia (25 %)
3. Capacitat d'anàlisi i síntesi de la informació (25 %)
4. Estructura, presentació i redactat del treball (20 %)
5. Presentació oral del treball (15 %)

BLOC GEOGRAFIA

Pràctica 1

Reconeixement de trames urbanes amb *Googlemaps* (20% del bloc de geografia)

Amb aquesta pràctica s'introduirà als estudiants de Treball Social i Educació Social a l'estudi de la morfologia urbana y d'algunes de les trames que considerem que és important que coneguin per al bon desenvolupament de la seva feina en l'hora de fer anàlisis y proposar mesures per pal·liar problemes socials.

Instruccions per fer la pràctica:

1. Després d'una estona d'entrenament en el reconeixement de trames urbanes a l'aula amb el professor, cada grup de estudiants buscarà uns quants exemples, trets de diferents ciutats, de cada tipus de trama treballada (barri de barraques, polígon d'habitatge, barri suburbà de classe mitjana-alta, urbanització tancada) amb l'ajuda de *Googlemaps* i *Googlestreetview*.
2. Després explicarà per escrit la seva localització a la ciutat y de quin tipus de zones i infraestructures està rodejat.

Criteris de correcció:

- Cerca de diferents tipus de trama 30%
- Presentació dels diferents tipus de trama 20%
- Breu anàlisi 30%
- Cerca i utilització de bibliografia especialitzada 20%

Pràctica 2

Anàlisi del film: *La Haine* (20% del bloc de geografia)

Amb aquesta pràctica es vol aprofundir en els problemes relacionats amb els polígons d'habitatge a partir de l'anàlisi del film *La haine*(MathieuKassovitz, França, 1995), que narra la història d'un grup de tres joves que viuen en un barri d'habitatge social de la *banlieue* de Paris.

Instruccions per fer la pràctica:

1. Es veurà la pel·lícula a l'aula.
2. Els estudiants es reuniran en grups de 4 i discutiran sobre les preguntes següents:

- De quin origen són els joves que protagonitzen la pel·lícula?
 - En quin tipus de barri viuen?
 - On creieu que està situat?
 - Explica les característiques físiques i morfològiques del barri, explica també les dels apartaments del barri que es veuen a la pel·lícula.
 - Quin tipus de família tenen cadascun dels protagonistes?
 - Quins tipus de problemes socials pateixen els joves que surten a la pel·lícula?
 - Que es desprèn de la conversa que té l'Hubert amb la seva mare?
 - Explica qualsevol cosa relacionada amb l'assignatura que t'hagi cridat l'atenció.
3. Es farà un debat a classe que començarà amb la resposta a aquestes preguntes i que ha de servir per aprofundir una mica més en el coneixement dels polígons d'habitatge.
 4. Cada grup presentarà un breu treball amb respostes a les preguntes plantejades per la pel·lícula i d'altres sobre el polígons d'habitatge, amb l'ajut de la bibliografia que buscarà.

Criteris de correcció:

- | | |
|---|-----|
| • Respostes al qüestionari | 20% |
| • Participació al debat | 20% |
| • Cerca de bibliografia especialitzada | 20% |
| • Exercici de síntesi | 30% |
| • Utilització de la bibliografia especialitzada | 10% |

Pràctica 3

Collage dels paisatges de la segregació urbana (25% del bloc de geografia)

Amb aquesta pràctica es pretén que els estudiants coneguin de primera mà i trepitjant el terreny cadascun dels tipus d'espais segregats sobre els que hem treballat en aquest curs.

Instruccions per fer la pràctica:

1. Cada grup de quatre estudiants visitarà almenys cinc dels sis tipus d'espais segregats sobre els que hem treballat en el curs i en farà un reportatge fotogràfic. És important que es visitin diferents localitats de Catalunya, pel que es demana que els grups estiguin barrejats.
2. Es georeferenciarà cadascuna de les fotos a fi de veure en quines zones de la ciutat podem trobar cada tipus d'espai.

Criteris de correcció:

- | | |
|--------------------------------------|-----|
| • Diversitat i amplitud de la mostra | 30% |
| • Reportatge fotogràfic | 20% |
| • Georeferenciació | 40% |
| • Presentació en públic | 20% |

Pràctica 4

Coneixent la ciutat dual: Los Angeles / New York (35% del bloc de geografia)

Amb aquesta pràctica es pretén que els estudiants vegin els efectes espacials de la dualització a les ciutats a través

de dos dels exemples paradigmàtics de ciutats duals, Nova York i Los Angeles amb l'ajut de l'aplicació *MappingAmerica: Every City, EveryBlock*, que cartografia informació estadística del *CensusBureau's American CommunitySurvey*, i de *Googlemaps* i *Googlestreetview*.

Instruccions per fer la pràctica:

1. El professor explicarà a classe el concepte de ciutat dual, sobre la qual els estudiants ja hauran llegit un text.
2. Amb l'ajut del professor, cada grup d'estudiants triarà una de les dues ciutats assenyalades y, dins de la ciutat triada, una zona (d'entre 3 i 4 censustracts) sobre la qual treballaran i en la qual s'intueixi la competència per l'espai inherent a la ciutat dual
3. Extreure la informació estadística que trobem en cadascun dels *censustracts* en els diferents mapes, sobretot en els següents, encara que es pot utilitzar la resta:
 - Racial/ethnicdistribution (distribució racial/ètnica)
 - Householdincomedistribution (distribució dels ingressos de les llars)
 - Median home value (valor mitjà de les llars)
 - Medianmonthly rent (mitjana mensual dels lloguers)
 - Master'sdegree or higher (estudis de màster o superiors)
4. Visitar aquestes zones amb l'ajut de *Googlestreetview*.
5. Fer un breu assaig extraient-ne les conclusions.

Criteris de correcció:

- Idoneïtat de l'elecció de la zona a estudiar 10%
- Presentació de la informació estadística 20%
- Anàlisi de les dades 30%
- Apèndix cartogràfic 20%
- Cerca i utilització de bibliografia especialitzada 20%

Pla de desenvolupament de l'assignatura

BLOC HISTÒRIA

Setmana	Dates	Grup	tema	Temari	Objectius	Metodologia
1	12-feb.	Gran		Presentació del funcionament del bloc d'Història de l'assignatura: objectius, funcionament i avaluació		
	12-feb.	Gran	1	1.1 El creixement de la població mundial. Les teories del creixement.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	13-feb.	Gran	1	1.1 El creixement de la població mundial. Les teories del creixement.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	13-feb.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat?	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
2	19-feb.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat?	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica

Setmana	Dates	Grup	tema	Temari	Objectius	Metodologia
	19-feb.	Gran	1	1.2 El pensament demogràfic. El debat actual sobre el creixement	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	20-feb.	Gran	1	1.2. El pensament demogràfic. El debat actual sobre el creixement.	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	20-feb.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat? Exposicions orals	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
3	26-feb.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat? Exposicions orals	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	26-feb.	Gran	1	1.3 Les crisis alimentàries en la Història. Conceptes bàsics i models explicatius 1.4 La fam avui. El debat sobre les causes de la fam.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	27-feb.	Gran	1	1.3 Les crisis alimentàries en la Història. Conceptes bàsics i models explicatius 1.4 La fam avui. El debat sobre les causes de la fam.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	27-feb.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat? Exposicions orals	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
4	5-març.	Mitjà	1	Pràctica 1: Com interpretar una piràmide d'edat? Exposicions orals	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	5-març.	Gran	1	2.1 Història de les migracions. Grans moviments migratoris de la Història 2.2 Teories explicatives dels fluxos migratoris.	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	6-març.	Gran	1	2.1 Història de les migracions. Grans moviments migratoris de la Història 2.2 Teories explicatives dels fluxos migratoris.	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	6-març	Mitjà	1	Pràctica 2: Treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
5	12-març	Mitjà	2	Pràctica 2: Treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	12-març	Gran	2	2.3. Identitat, ciutadania i exclusió social. Raça, racisme i xenofòbia.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.

Setmana	Dates	Grup	tema	Temari	Objectius	Metodologia
	13-març	Gran	2	2.3. Identitat, ciutadania i exclusió social. Raça, racisme i xenofòbia.	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	13-març	Mitjà	2	Pràctica 2: Treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
6	19-març	Mitjà	2	Pràctica 2: Treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	19-març	Gran	2	2.4. Multiculturalitat i interculturalitat.	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	20-abril	Gran	2	2.4. Multiculturalitat i interculturalitat.	Conèixer els principals debats científics existents sobre els grans processos demogràfics, socials i econòmics de la història recent de la humanitat.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	20-abril	Mitjà	2	Pràctica 2: Exposicions orals treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
7	26-març	Mitjà	2	Pràctica 2: Exposicions orals treball monogràfic sobre una crisi alimentària	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	26-març	Gran	2	Recapitulació general	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.
	27-març	Gran	2	Prova escrita sobre els continguts de la matèria	Conèixer les principals eines i marcs conceptuals emprats per les ciències humanes i socials en l'anàlisi demogràfic, econòmic i social del món actual.	Explicació del professor amb l'ajut de gràfics, mapes i textos.

BLOC GEOGRAFIA

Setmana	Grup	Tema	Temari	Objectius	Metodologia
9	Gran		Explicació del funcionament del bloc de geografia de l'assignatura		
	Gran	1	La necessitat del coneixement dels processos de segregació social urbana en el marc dels estudis d'educació i treball social.	La comprensió per part de l'estudiantat dels beneficis que pot representar l'anàlisi geogràfica a l'hora de desenvolupar la feina de treballador/educador social	Explicació del professor i debat amb l'estudiantat
	Gran	1	Introducció al concepte de segregació social urbana	L'obtenció per part de l'estudiantat una visió de conjunt sobre la segregació social urbana i que en conegui els seus fonaments principals	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia i textos

Setmana	Grup	Tema	Temari	Objectius	Metodologia
	Mitjà	1	Pràctica: "Reconeixement i anàlisi de trames urbanes a partir de Google maps"	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
10	Gran	2	El barraquisme	Conceptualització i explicació del fenomen del barraquisme en les ciutats del primer i del tercer món. Veure la formació del barri de barraques i el context en el qual aquest apareix	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia i textos
	Gran	2	El barraquisme	Estudis de cas en diferents ciutats per veure els diferents problemes estructurals que pateixen els barris de barraques	Taller amb cartografia, vídeos, fotos, textos, etc.
	Gran	2	Elspolígonsd'habitatge	Conceptualització i explicació del fenomen dels polígons d'habitatge. El context en el qual aquest apareix	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia i textos
	Mitjà	2	Elspolígonsd'habitatge	Conèixer la morfologia dels polígons d'habitatge y veure els llocs típics de la ciutat en els quals se situen amb exemples de diferents ciutats europees i americanes	Treball en grup amb cartografia històrica i google maps
11	Gran	2	Pràctica "Anàlisi del film: La Haine"	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	Gran		Pràctica "Anàlisi del film: La Haine"	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	Gran	2	Elsgghettos	Conceptualització y explicació del fenomen de la formació de ghettos en la ciutat	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia, material estadístic i textos
	Gran	2	Elsgghettos	Reconeixement de diferents tipus de ghetto amb exemples de diferents ciutats americanes i europees	Treball en grup amb cartografia històrica i google maps
12					
	Gran	3	El paradísals afores: una caseta i un jardinet	Conceptualització y explicació del fenomen de la suburbanització en el seu context	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia, material estadístic i textos
	Mitjà	3	Pràctica "Anàlisi del film: La Haine"	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
13	Gran	3	El paradísals afores: una caseta i un jardinet		
	Gran	3	Gentrificació i elitització	Conceptualització y explicació del fenomen de la gentrificació i del context en el qual es dona	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia, material estadístic i textos
	Gran	3	Gentrificació i elitització		
	Mitjà	3	Pràctica: Coneixent la ciutat dual. Los Ángeles	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica

Setmana	Grup	Tema	Temari	Objectius	Metodologia
14	Gran	3	Les urbanitzacions i canvis	Conceptualització y explicació del fenomen de la gentrificació i del context en el qual es dona	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia, material estadístic i textos
	Gran	3	Les urbanitzacions i canvis		
	Gran	4	Síntesi: comprenent la segregació social urbana	A partir dels continguts treballats durant el curs, es farà una síntesi que els englobarà	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia i material estadístic. Debat amb els estudiants
	Mitjà	4	Pràctica: Collage dels paisatges de la segregació urbana	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
15	Gran	4	Síntesi: comprenent la segregació social urbana	A partir dels continguts treballats durant el curs, es farà una síntesi que els englobarà	Explicació del professor amb l'ajut de cartografia i material estadístic. Debat amb els estudiants
	Gran	4	Pràctica: Coneixent la ciutat dual. New York / Los Angeles	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	Gran	4	Pràctica: Coneixent la ciutat dual. New York / Los Angeles	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
	Mitjà	4	Pràctica: Coneixent la ciutat dual. New York / Los Angeles	Veure explicació de la pràctica	Veure explicació de la pràctica
16	Mitjà	4	Presentacions de la pràctica: Collage dels paisatges de la segregació urbana		
	Mitjà	4	Presentacions de la pràctica: Collage dels paisatges de la segregació urbana		

Sistema d'avaluació

BLOC HISTÒRIA

- 2 pràctiques amb diferent pes en la nota (50 %)
- 1 prova escrita (50 %)
- L'assistència a classe comptarà fins a un 10 % per a millorar la nota resultant.

BLOC GEOGRAFIA

4 pràctiques amb diferent pes en la nota

Es farà la mitjana de la nota d'Història i de la de Geografia.

Cal haver fet totes les pràctiques per poder ser avaluat

PES DE CADASCUNA DE LES PRÀCTIQUES EN EL CONJUNT DE L'ASSIGNATURA

Pràctica 2 d'Història	10%
Pràctica 3 d'Història	15%
Prova escrita d'Història	25%
Pràctica 1 de Geografia	10%
Pràctica 2 de Geografia	10%
Pràctica 3 de Geografia	12%
Pràctica 4 de Geografia	18%

Bibliografia i recursos d'informació

BLOC HISTÒRIA

DEMOGRAFIA I CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ

BOSERUP, Esther, *Las condiciones del desarrollo en la agricultura*, Madrid, Tecnos, 1967.

COHEN, J., *How many people can the Earth support?*, Londres, Norton and Company, 1995.

LIVI BACCI, Massimo, *Introducción a la demografía*, Barcelona, Ariel, 1993.

LIVI BACCI, Massimo, *Historia mínima de la población mundial*, Barcelona, Ariel, 1990.

LIVI BACCI, Massimo, *Abundancia y escasez: las poblaciones europeas en el cambio de milenio*, "Revista de Occidente", 200 (1998), pp. 43-72.

SÁNCHEZ, Jesús Javier, *El crecimiento de la población mundial*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2008.

SEN, Amartya, *Desarrollo y libertad*, Barcelona, Planeta, 2000.

CRISIS DE SUBSISTÈNCIA

BRUNEL, Sylvie, *Famines et politique*, Paris, Presses de Sciences Politiques, 2002.

DEVEREUX, Stephen, *Theories of Famine*, Londres, Harvester Wheatsheaf, 1993.

Ó GRÁDA, Cormac, *Famine. A short history*, Princeton, Princeton University Press, 2009.

SALRACH, Josep M., *La fam al món*, Vic, Eumo, 2009.

SEN, Amartya, *Poverty and famines : an essay on entitlement and deprivation*, Oxford, Oxford University Press, 1981.

DE WAAL, Alex, *Famine that kills. Darfur, Sudan*, Oxford, Oxford University Press, 1989.

<http://boletin.hegoa.efaber.net/mail/6>

IMMIGRACIÓ I CIUTADANIA

Atles de la diversitat, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2004.

AUBARELL, Gemma; ZAPATA-BARRERO, Ricardo (eds.), *Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global*, Barcelona, Icaria-IEMed, 2004.

BADE, Klaus J., *Europa en movimiento: las migraciones desde finales del siglo XVIII hasta nuestros días*, Barcelona, Crítica, 2003.

BENHABIB, Seyla, *Los Derechos de los otros: extranjeros, residentes y ciudadanos*, Gedisa, 2005.

BLANCO, Cristina, *Las Migraciones contemporáneas*, Madrid, Alianza, 2000.

DELGADO, Manuel, *Diversitat i integració : lògica i dinàmica de les identitats a Catalunya*, Barcelona, Empúries, 1998.

GARCÍA, Humberto, *Minorías étnicas: gitanos e inmigrantes*, Madrid, CCS, 1996.

LACOMBA, Josep, *Historia de las migraciones internacionales*, Madrid, Los libros de la Catarata, 2008.

La Immigració a Catalunya avui : anuari ..., Fundació Jaume Bofill, Barcelona, Mediterrània, 2004.

LIVI BACCI, Massimo, *Breve historia de las migraciones*, Madrid, Alianza, 2012.

LÓPEZ SALA, Ana María, *Inmigrantes y Estados: la respuesta política ante la cuestión migratoria*, Barcelona, Anthropos, 2005.

MEZZADRA, Sandro, *Derecho de fuga : migraciones, ciudadanía y globalización*, Madrid, Traficantes de Sueños, 2005.

PORTES, Alejandro, *Sociología económica de las migraciones internacionales*, Barcelona, Anthropos, 2012.

RAMIREZ GOICOECHEA, *Etnicidad, identidad, interculturalidad. Teorías, conceptos y procesos de la relacionalidad grupal humana*, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2011.

RODRIGUEZ, Nadia, *Diccionario de las migraciones: del concepto a la palabra*, Madrid, Adeire, 2007.

MULTICULTURALITAT, INTERCULTURALITAT

BELTRÁN, Joaquim, *La interculturalitat*, Barcelona, UOC, 2005.

BELTRÁN, Joaquim, *Interculturalitat: bases antropològiques, socials i polítiques*, Barcelona, UOC-Pòrtic, 2003.

FRADE, Carlos (ed.), *Globalització i diversitat cultural*, Barcelona, Pòrtic-UOC, 2002.

GARZÓN I GULLÉN, Lluís, *Multiculturalisme i relacions Nord-Sud a Europa*, Barcelona: Fundació Ramon Trias Fargas , 2000.

MAALOUF, Amin, *Identidades asesinas*, Madrid, Alianza, 1999.

MAILA, Joseph; ROQUE, Maria-Àngels (eds.), *Els Reptes de la interculturalitat a la Mediterrània*, Barcelona, Proa-Institut Català de la Mediterrània, 2001.

MALGESINI, Graciela; GIMÉNEZ, Carlos, *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*, Madrid, Catarata, 2000.

RAMONET, Ignacio; CHAO, Ramón; WOZNIAK, Jacek, *Abecedario (subjetivo) de la globalización*, Barcelona, Seix Barral, 2004.

ROS, Adela (coord), *Interculturalitat: bases antropològiques, socials i polítiques*, Barcelona: UOC, 2004.

SARTORI, Giovanni, *La Sociedad multiétnica: pluralismo, multiculturalismo y extranjeros*, Madrid, Taurus, 2001.

ZAPATA-BARRERO, Ricard, *Multiculturalidad e inmigración*, Síntesis, 2004.

BLOC GEOGRAFIA

SEGREGACIÓ SOCIAL

Escrips teòrics

HARVEY, David. *Urbanismo y desigualdad social*. Madrid, Siglo XXI, 2007, 340 p. (1ª ed. 1977).

SABATINI, Francisco, BRAIN, Isabel. La segregación, los guetos y la integración social urbana: mitos y claves. *EURE*, 2008, vol. 34, no. 103, p. 5-26. <<http://www.eure.cl/numero/la-segregacion-los-guetos-y-la-integracion-social-urbana-mitos-y-claves/>>

VILAGRASA, Joan. *Segregació social i pobresa urbana. A La ciutat fragmentada: grups socials, qualitat de vida i participació*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, 1998, p. 75-92.

Estudis de cas

ALFONSO, Oscar A. Mercado inmobiliario y orden residencial metropolitano en Bogotá. *EURE*, 2012, vol. 38, no. 114, p. 99-123. <<http://www.eure.cl/numero/mercado-inmobiliario-y-orden-residencial-metropolitano-en-bogota/>>.

ÁLVAREZ, G. Gran Buenos Aires, conurbano y partido de San Martín: exclusión social y segregación urbana. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (52). <http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-52.htm>

BAYONA, J. La segregación residencial de la población extranjera en Barcelona: ¿una segregación fragmentada? *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de marzo de 2007, vol. XI, núm. 235. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-235.htm>>

GONZÁLEZ PÉREZ, Jesús M. Metropolización, fragmentación da cidade e urbanización da pobreza no Estado de Hidalgo (México). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2007, vol. XI, núm. 245 (19). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-24519.htm>>

PRÉVÔT, Marie-France. Segregación, fragmentación, secesión. Hacia una nueva geografía social en la aglomeración

de Buenos Aires. *Economía, Sociedad y Territorio*, 2000, vol 2, nº 7, p. 405-431.
<<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=11100702>>

BARRAQUISME, VILLAS MISERIA, FAVELAS, ETC.

Escritsteòrics

CAPEL, Horacio. Redes, chabolas, y rascacielos. Las transformaciones físicas y la planificación en las áreas metropolitanas. CAPEL, H. (coord.): *Ciudades, arquitectura y espacio urbano*. Almería, Instituto de Estudios de Cajamar, 2003, p. 199-240.

DAVIS, Mike. *Planeta de ciudades miseria*. Madrid: Foca, 2008.

KELLET, P. El espacio doméstico y la generación de ingresos: la casa como sitio de producción en asentamientos informales. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(110). [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(110\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(110).htm)

Estudis de cas

CHECA, J. C., ARJONA, A. Factores que determinan el proceso de exclusión de los barrios periféricos: el caso de El Pucho (Almería). *Geo Crítica / Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de abril de 2005, vol. IX, núm. 186. <http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-186.htm>

CHECA, J. C.; ARJONA, A. Ecología factorial en Roquetas de Mar (Almería). La importancia de las migraciones en la configuración socioespacial. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de agosto de 2006, vol. X, núm. 219.

MADARIAGA, Rafa; Joan Carles MARTORI; y Ramon OLLER. Distribución espacial y desigualdad de la renta salarial en el Área Metropolitana de Barcelona. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. [En línea]. Barcelona: Universidad de Barcelona, 20 de junio de 2012, vol. XVI, nº 405.
<<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-405.htm>>

MARTORI, J. C.; HOBERG, K. Indicadores cuantitativos de segregación residencial. El caso de la población inmigrante en Barcelona. *Geo Crítica / Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de julio de 2004, vol. VIII, núm. 169. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-169.htm>>

RUIZ, J. L. La barriada Laffitte de Los Remedios. Un ejemplo de la segregación social en la Sevilla de los años sesenta. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(125). <[http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(125\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(125).htm)>

VILAGRASA, Joan. Los debates sobre pobreza urbana y segregación social en *estado unidos*. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, Nº 76, 15 de noviembre de 2000. <<http://www.ub.edu/geocrit/sn-76.htm>>

POLÍGONS D'HABITATGE I VIVENDA SOCIAL

Escrips teòrics

CARRASCO, R. J. y CALDERÓN, H. A. La vivienda como elemento de segregación o lógica de su reproducción. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(126). [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(126\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(126).htm)

ESQUIVEL, M. T.; MAYA, E.; CERVANTES, J. La promoción privada y los grandes conjuntos habitacionales: nuevas modalidades de acceso a la vivienda. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (21). <http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-21.htm>

MADORÉ, François. *Ségrégation sociale et habitat*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes, 2004, 251 p.

Estudis de cas

BELLET, C.; GANAU, J.; LLOP, J.M. (eds.). *Vivienda y sociedad. Nuevas demandas, nuevos instrumentos*. Lleida: Milenio: 2006.

HIDALGO, Rodrigo, BORSDORF, Axel, ZUNINO, Hugo, ÁLVAREZ, Lily. Tipologías de expansión metropolitana en Santiago de Chile: precariópolis estatal y privatópolis inmobiliaria . *Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica*, Universidad de Barcelona, 26-30 de mayo de 2008. <<http://www.ub.es/geocrit/-xcol/434.htm>>

SAMBRICIO, Carlos (ed.). *Un Siglo de vivienda social : 1903-2003*. Hondarribia: Nerea, 2003.

EL GHETTO

Escritsteòrics

HUTCHINSON, Ray; HAYNES, B.D. (eds.). *Theghetto. Contemporary global issues and controversies*. Boulder: WestviewPress, 2011.

WACQUANT, Loïc. *Parias urbanos. Marginalidad en la ciudad a comienzos del milenio*. Buenos Aires: Manantial, 2001.

Estudis de cas

POZO RIVERA, Enrique y Juan Carlos GARCÍA PALOMARES. Evolución reciente y pautas de distribución espacial de las migraciones internas de extranjeros: el caso de la Comunidad de Madrid (1997-2008). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. [En línea]. Barcelona: Universidad de Barcelona, 10 de diciembre de

2011, vol. XV, nº 384. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-384.htm>>

REQUENA, J. "La peor casa en el peor barrio". Barrios de inmigración y marginalidad en la periferia urbana de Barcelona. El caso de Badalona. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(058). [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(058\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(058).htm)

RIOL, E. La vivienda de los inmigrantes en Barcelona: el caso del colectivo pakistaní. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(059). [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(059\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(059).htm)

TORMO, J., DA FONSECA, A., SANTIAGO, J. LOSADA, E., MIRALLES, A. La importancia de la vivienda y la construcción social de la ciudad en el proceso de desarrollo del pueblo gitano en Alicante. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(140). [http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(140\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(140).htm)

LA VIVENDA SUBURBANA DE CLASSE MITJANA I ALTA

Escritsteòrics

MONCLÚS, F. J. (1997). «Suburbanización y nuevas periferias. Perspectivas geográficourbanísticas». En MONCLÚS, F. J.. *La ciutat dispersa*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1997, p. 5-15.

NEL·LO, O. «Les dinàmiques metropolitanes: la difusió de la ciutat sobre el territori». En GINER, S. (dir.). *La societat catalana*. Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya, 1998.

SOJA, E. (2000). *Post-metropolis. Critical studies of cities and regions*. Londres: Blackwell, 2000.

Estudis de cas

ARTIGUES, Antoni-Albert; RULLAN, Onofre. Nuevo modelo de producción residencial y territorio urbano disperso (Mallorca, 1998-2006). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2007, vol. XI, núm. 245 (10). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-24510.htm>>

COQ HUELVA, Daniel. Crecimiento suburbano difuso y sin fin en el Área Metropolitana de Sevilla entre 1980 y 2010. Algunos elementos explicativos. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. [En línea]. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de abril de 2012, vol. XVI, nº 397. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-397.htm>>.
[

INDOVINA, Francesco (Coord.) *La ciudad de baja densidad. Lógicas, gestión y contención*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2007. <<http://www.diba.es/pdfs/05531.pdf>>

MOLINÍ, Fernando; SALGADO, Miguel. Superficie artificial y viviendas unifamiliares en España, dentro del debate

entre ciudad compacta y dispersa. *Biletín de la AGE*, 2010, nº 54, p. 125-147.
<<http://www.boletinage.com/54/06%20AGE%2054.pdf>>

PUJADAS, I. Movilidad residencial y expansión urbana en la Región Metropolitana de Barcelona, 1982-2005. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de mayo de 2009, vol. XIII, núm. 290. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-290.htm>>

GENTRIFICACIÓ I ELITITZACIÓ

Escrips teòrics

ATKINSON, Rowland. Introduction: Misunderstood Saviour or Vengeful Wrecker? The Many Meanings and Problems of Gentrification. *Urban Studies*, 2003, vol. 40, p. 2343-2350.

GARCÍA HERRERA, Luz Marina y DÍAZ RODRÍGUEZ, M^a del Carmen. El proceso de elitización: investigaciones y temas de análisis en la Geografía española (1999-2008). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2008, vol. XII, núm. 270 (149).
<<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-270/sn-270-149.htm>>

GARCÍA HERRERA, Luz Marina. Elitización: propuesta en español para el término *gentrificación*. *Biblio 3W. Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales*. Universidad de Barcelona, 2001, vol. VI, nº 332.
<<http://www.ub.es/geocrit/b3w-332.htm>> [12 de febrero de 2008].

GARCÍA HERRERA, Luz Marina y DÍAZ RODRÍGUEZ, M^a del Carmen. El proceso de elitización: investigaciones y temas de análisis en la Geografía española (1999-2008). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2008, vol. XII, núm. 270 (149).
<<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-270/sn-270-149.htm>>

SMITH, Neil. New Globalism, New Urbanism: Gentrification as Global Urban Strategy. *Antipode*, 2002, vol.34, nº3, p. 434-457.

Estudis de cas

DÍAZ PARRA, Ibán. Procesos de gentrificación en Sevilla en la coyuntura reciente. Análisis comparado de tres sectores históricos: San Luis-Alameda, Triana y San Bernardo (2000-2006). *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. [En línea]. Barcelona: Universidad de Barcelona, 10 de noviembre de 2009, vol. XIII, nº 304. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-304.htm>>

HAMMETT, Chris. Gentrification and the middle-class remaking of inner London, 1961-2001. *Urban Studies*, 2003, vol. 40, p. 2401-2426.

MAGRINYÀ, F., MAZA, G. Tinglados de Barcelona: la incorporación de espacios del puerto a la ciudad (1981-2002). *Geo Crítica / Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de julio de 2005, vol. IX, núm. 193. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-193.htm>>

NARRERO, I. ¿Del Manchester catalán al Soho Barcelonés? La renovación del barrio del Poble Nou en Barcelona y la cuestión de la vivienda. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(137). <[http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(137\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(137).htm)>

NEWMAN, Kathe y WYLY, Elvin K. The Right to Stay Put, Revisited: Gentrification and Resistance to Displacement in New York City. *Urban Studies*, 2006, vol. 43, p. 23-57.

RODRÍGUEZ, Arantxa y VICARIO, Lorenzo. Innovación, competitividad y regeneración urbana: los espacios retóricos de la "ciudad creativa" en el nuevo Bilbao. *Ekonomiaz*, 1º cuatrimestre, 2005, nº 58, 34 p.

RODRÍGUEZ, Vicente; PUGA, Dolores y VÁZQUEZ, Carmen. Bases para un estudio de la gentrificación en Madrid, *Boletín de la Real Sociedad Geográfica*. Madrid, 2001, Tomo CXXXVII- CSSSVIII, p. 273-310.

SARGATAL, M. A. Gentrificación e inmigración en los centros históricos: ¿el caso del barrio del raval en Barcelona. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2001, Nº 94(66). <<http://www.ub.edu/geocrit/sn-94-66.htm>>

SARGATAL, M. A. La vivienda en el centro histórico de Barcelona. El caso de la Rambla del Raval. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2003, vol. VII, núm. 146(069). <[http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146\(069\).htm](http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-146(069).htm)>

TOMÉ FERNÁNDEZ, Sergio. Los centros históricos de las ciudades españolas. *Ería*, 2007, nº 72, p. 75-88.

URBANITZACIONS TANCADAS

Escritsteòrics

LEAL, Jesús; GARCÍA-BELLIDO, Javier. El crecimiento universal de la ciudad excluyente. *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, Nº 133-134, 2002 (Ejemplar dedicado a: Nuevas formas de polarización y exclusión social del espacio: las urbanizaciones enclaustradas y su tendencia hacia la ciudad privatizada en América y Europa), p. 453-457.

MCKENZIE, E. *Privatopia. Homeowner Associations and the Rise of Residential Private Government*. Yale University Press, 1994, 245 p.

PRADA TRIGO, José. Las *gated communities* como expresión de los nuevos contextos urbanos y socioculturales: un estado de la cuestión. *Ángulo Recto. Revista de estudios sobre la ciudad*

como espacio plural, 2010, vol. 2, núm. 2, pp. 19-30.

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/fichero_articulo?codigo=3626032&orden=0>

Estudis de cas

BATALLA, M.; CARBALLO, C. El papel ordenador del estado y la expresión territorial de las urbanizaciones cerradas (Argentina). *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (58). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-58.htm>>

BELLET SANFELIU, Carmen. Los espacios residenciales de tipo privativo y la construcción de la nueva ciudad: visiones de privatopía. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2007, vol. XI, núm. 245 (08). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-24508.htm>>

CALLIES, David L.; FRANZESE, Paula A.; GUTH, Heidi, K. Urbanizaciones 'encerradas', pactos y problemas. *Ciudad y Territorio-Estudios Territoriales*, 2002, XXXIV, 133-134, p.473-490.

CAMPOS JÚNIOR, Carlos Teixeira; BERGAMIM, Márcia Cristina. Condomínios fechados na Região Serrana do Espírito Santo, Brasil. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2007, vol. XI, núm. 245 (09). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-24509.htm>>

CANOSA ZAMORA, Elia. Las urbanizaciones cerradas de lujo en Madrid: una nueva fórmula de propiedad y de organización territorial. *Ciudad y Territorio-Estudios Territoriales*, 2002, XXXIV, 133-134, p. 545-564.

FORMIGA, N. Nuevos productos y agentes en el mercado inmobiliario. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (02). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-02.htm>>

GUERRIEN, Marc. Arquitectura de la inseguridad, percepción del crimen y fragmentación del espacio urbano en la zona metropolitana del valle de México. In Pedro Fraile, Quim Bonastra et al. (eds.). *Paisaje ciudadano, delito y percepción de la inseguridad. Investigación interdisciplinaria del medio urbano*. Madrid: Dykinson, 2007, p. 93-115. (A copisteria)

HIDALGO, Rodrigo, BORSODORF, Axel, ZUNINO, Hugo, ÁLVAREZ, Lily. Tipologías de expansión metropolitana en Santiago de Chile: precariópolis estatal y privatópolis inmobiliaria. *Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica*, Universidad de Barcelona, 26-30 de mayo de 2008. <<http://www.ub.es/geocrit/-xcol/434.htm>>

HIDALGO, Rodrigo. De los pequeños condominios a la ciudad vallada: las urbanizaciones cerradas y la nueva geografía social en Santiago de Chile. *Eure*, vol. XXX, nº 91, 2004, p. 29-52. <<http://redalyc.uaemex.mx/pdf/196/19609103.pdf>>

La ciudad y el miedo. Actas del VII Coloquio de geografía urbana del GGU de la AGE. Barcelona 2004. [en línea] <http://www.uib.es/ggu/vii_coloquio.html>

Le GOIX, R.; WEBSTER, C.J. Gated communities, sustainable cities and a tragedy of the urban commons. *Critical Planning*, vol 13, 2006, p. 40-59. <<http://halshs.archives->

ouvertes.fr/docs/00/11/00/46/PDF/FINAL_LeGoix-Webster_062006_diff.pdf>

UEDA, V. La utopía burguesa reflejada en la construcción de los condominios cerrados en la ciudad de Porto Alegre-Brasil. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (57). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-57.htm>>

UEDA, V.; COSER, T.; GONÇALVES, R. Caracterizando os novosempreendimentos imobiliários e as transformações recentes no espaço urbano de Porto Alegre/Brasil. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (12). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-12.htm>>

VIDAL-KOPPMANN, S. La ciudad privada: nuevos actores, nuevos escenarios ¿nuevas políticas urbanas? *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2005, vol. IX, núm. 194 (15). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194-15.htm>>

VIDAL-KOPPMANN, Sonia. La expansión de la periferia metropolitana de Buenos Aires. "Villas miseria" y "countries": de la *ghettización* a la integración de actores en el desarrollo local urbano. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de agosto de 2007, vol. XI, núm. 245 (42). <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-24542.htm>>